

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

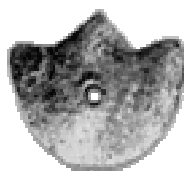
Θυσία για την πατρίδα

Τίτλος:

«Θυσία για την πατρίδα»

Συγγραφή: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ-ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΠΙΤΖΕΛΕΡΗ

Εφαρμογή: ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΛΑΛΙΩΤΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Θυσία για την πατρίδα.

Εφαρμογή σεναρίου

Ευσταθία Λαλιώτου

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτα Μπιτζελέρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία_Ελληνική_Γλώσσα

Τάξη

Γ΄_Γυμνασίου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2012

Σχολική μονάδα

Βαρβάκειο Πειραματικό Γυμνάσιο

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ενότητα 2^η: «Θυσία για την πατρίδα» [Λυσίας, «Επιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς» 79 - 81].

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

-

Χρονική διάρκεια

10 διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο φιλολογικών μαθημάτων.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ταυτότητα μαθητών:

Εξοικείωση με την εργασία σε ομάδες, δημιουργία κειμένων και παρουσιάσεων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, πλοήγηση στο διαδίκτυο, γνώση της έννοιας του πολυτροπικού κειμένου και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξοικείωση με τη δημιουργία τέτοιων κειμένων.

Ταυτότητα εκπαιδευτικού και προεργασία:

Γνώση δημιουργίας διαδικτυακών εννοιολογικών χαρτών, δημιουργία ιστολογίου του μαθήματος, ενδεχόμενη συνεργασία με τον καθηγητή πληροφορικής για τη χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής, αλλά και τη βοήθειά του σε όσους μαθητές τη χρειαστούν.

Υλικοτεχνική υποδομή σχολικής μονάδας:

Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, σύνδεση στο διαδίκτυο και βιντεοπροβολέας

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτα – Κυριακή Μπιτζελέρη, «Θυσία για την πατρίδα,» Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου, 2012

Το σενάριο αντλεί

-

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές συνεργαζόμενοι σε ομάδες «ανακαλύπτουν» το νόημα του κειμένου και διατυπώνουν οι ίδιοι τη μετάφρασή του μέσω συντακτικής επεξεργασίας κατά κώλα, η οποία συμβάλλει στην ανάδειξη των νοηματικών σχέσεων, και μέσω αντιπαραβολής με άλλες μεταφραστικές εκδοχές που τους δίνονται.

Σε επόμενο στάδιο, αφομοιώνουν βιωματικά το νόημα του κειμένου συσχετίζοντας τις αξίες που αναδεικνύονται με τα ισχύοντα σήμερα. Τα τελικά τους

συμπεράσματα παρουσιάζονται στους συμμαθητές τους με τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων με τη βοήθεια των ΤΠΕ.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι μαθητές καλούνται να προσεγγίσουν το νόημα και τις ιδέες του κειμένου και να συνθέσουν τη μετάφρασή του μέσα από την εμπλοκή τους σε δραστηριότητες οι οποίες αξιοποιούν τη δημιουργικότητά τους. Εφαρμόζονται οι παιδαγωγικές αρχές της *βιωματικότητας*, της *συνεργατικής μάθησης* και της *αυτενέργειας*. Οι μαθητές ασκούνται στην επίλυση ενός προβλήματος (η απόδοση της μετάφρασης του κειμένου) και διαμορφώνουν την ταυτότητά τους αναπτύσσοντας την κρίση τους και την ενεργό συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και «ανακαλύπτουν» μόνοι τους τη γνώση δημιουργώντας και «διαβάζοντας» *πολυτροπικά κείμενα* (Core, Kalantzis, Kress & van Leeuwen). Ο ρόλος του διδάσκοντος είναι συνεργατικός και καθοδηγητικός (Vygotsky)

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές / μαθήτριες:

- Αντιλαμβάνονται τη σημασία που απέδιδαν οι αρχαίοι Έλληνες στην τιμή, την υστεροφημία, τον ηρωισμό και την αυτοθυσία για χάρη της πατρίδας.
- Προβληματίζονται για τη σύγχρονη αντίληψη περί θυσίας, ηρωισμού, και απόδοσης τιμών.
- Αναζητούν παραδείγματα θυσίας, ηρωισμού κ.λπ. από τη σύγχρονη πραγματικότητα, από τον ελληνικό και διεθνή χώρο, και εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με ό,τι ίσχυε στο παρελθόν.
- Διαμορφώνουν και διατυπώνουν τη δική τους θέση μέσω του διαλόγου και της ανταλλαγής απόψεων με τους συμμαθητές τους.

- Αντιλαμβάνονται τη διαχρονικότητα της έννοιας του ηρωισμού και της θυσίας και τις μεταβολές που αυτές οι έννοιες υφίστανται αναλόγως με την κοινωνική ταυτότητα του ατόμου.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες:

- Ασκούνται στην αποδόμηση του αρχαίου ελληνικού λόγου, κατανοώντας τις νοηματικές συνδέσεις και σχέσεις που υποδηλώνουν οι συντακτικοί όροι. Συνειδητοποιούν ότι η γλώσσα είναι ένα οργανωμένο δίκτυο που προσφέρει τη δυνατότητα στους χρήστες της να ανταλλάσσουν νοήματα και συνεπώς να επικοινωνούν.
- Αποδίδουν το αρχαίο κείμενο στα νέα ελληνικά συγκρίνοντας μεταφραστικές εκδοχές και αξιοποιώντας τις πληροφορίες του σχολικού εγχειριδίου.
- Εντοπίζουν τα γλωσσικά μέσα - τους εκφραστικούς τρόπους που χρησιμοποιεί ο ρήτορας στο αρχαίο κείμενο και προβαίνουν στην απόδοσή αυτών στα νέα ελληνικά, ώστε ο ρητορικός λόγος να παραμένει πειστικός και ως εκ τούτου αποτελεσματικός. Διαμορφώνουν το ύφος του κειμένου ανάλογα με την κατάσταση της επικοινωνίας (εν προκειμένω επιτάφιος λόγος).
- Δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα με τη χρήση ΤΠΕ.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές / μαθήτριες:

- Έρχονται σε επαφή με το κειμενικό είδος του ρητορικού λόγου και συγκεκριμένα του επιτάφιου λόγου και κατανοούν σε γενικές γραμμές τις αρετές εκείνες που του προσδίδουν πειστικότητα.
- Δημιουργούν πολυτροπικά κείμενα και στέκονται κριτικά απέναντί τους.
- Καλλιεργούν την αυτοσυνειδησία και την κριτική σκέψη τους, χαρακτηριστικά απαραίτητα σε πολίτες με ελεύθερη και υπεύθυνη προσωπικότητα.
- Ασκούνται στη σύγκριση, στη σύνθεση και στην παρουσίαση δεδομένων.

- Καλλιεργούν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους.
- Μαθαίνουν να συνεργάζονται. Παίρνουν πρωτοβουλίες και επωμίζονται την ευθύνη του ρόλου που αναλαμβάνουν στην ομάδα τους. Διαχειρίζονται και επιλύουν συγκρούσεις και προβλήματα που προκύπτουν στην πορεία της δραστηριότητας.
- Αναζητούν και αξιοποιούν (επιλέγοντας ό,τι θεωρούν χρήσιμο και ορθό) πληροφορίες από ποικίλες πηγές (βιβλίο, ιστότοποι, μηχανές αναζήτησης, λογισμικά).

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η παραδοσιακή διδασκαλία του κειμένου της κάθε ενότητας στην Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, λόγω της αποσπασματικότητάς του, αλλά και της πίεσης του χρόνου για την κάλυψη της ύλης, συνήθως στηρίζεται στην καθοδήγηση του δασκάλου (καθοδηγούμενες ερωτήσεις, καθ' υπαγόρευση μετάφραση κ.ά.). Οι μαθητές περιορίζονται στο να διαβάσουν το εισαγωγικό σημείωμα και να απαντήσουν στις ερωτήσεις που ακολουθούν, παπαγαλίζοντας την απόδοση του κειμένου, που συνήθως την έχουν βρει έτοιμη, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εξέτασης. Η ερμηνευτική προσέγγιση μένει σε αρκετά επιφανειακό επίπεδο και δεν υπάρχει σύνδεση του νοήματος με τη σημερινή πραγματικότητα και την καθημερινότητα του μαθητή. Ο μαθητής εμπλέκεται ελάχιστα στη διαδικασία, δεν παίρνει πρωτοβουλίες και είναι σχεδόν πάντοτε παθητικός δέκτης. Η αρχαία ελληνική γλώσσα ταυτίζεται με κάτι παλιό, ξένο, αδιάφορο, άχρηστο και δεν αντιμετωπίζεται ως φορέας ιδεών και νοήματος. Με αφορμή τον παραπάνω προβληματισμό, λοιπόν, στόχος του σεναρίου είναι μια διδασκαλία που υπολογίζει περισσότερο στην ερευνητική περιέργεια των μαθητών και λιγότερο στην καθοδήγηση από τον

διδάσκοντα, προωθώντας παράλληλα την ύλη, όπως αυτή ορίζεται από το [Πρόγραμμα Σπουδών](#).

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η ενότητα εντάσσεται στην ύλη της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας της Γ΄ Γυμνασίου. Η επεξεργασία του αρχαίου κειμένου, ως προς τη μετάφραση, τη σύνταξη και την ερμηνεία του, εντάσσεται στη σχολική ύλη. Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση γίνεται επέκταση της διδασκαλίας και αφιερώνονται επιπλέον διδακτικές ώρες σε σχέση με τα προβλεπόμενα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι μαθητές στο παρόν σενάριο χρησιμοποιούν ΤΠΕ για να εντοπίσουν την πληροφορία που χρειάζονται αλλά και για να την παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους. Αναπτύσσουν, συνεπώς, δεξιότητες χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή και αναζήτησης και αξιολόγησης πληροφοριών από διαδικτυακές πηγές. Οπτικοποιούν τις σχέσεις στον συνταγματικό άξονα της γλώσσας και με αυτόν τον τρόπο τις καθιστούν πιο εύληπτες και κατανοητές. Οι ΤΠΕ παραμένουν ένα σημαντικό εργαλείο που βοηθά τους μαθητές να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν δικά τους *πολυτροπικά κείμενα* σε ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης. Συμπληρωματικά, οι μαθητές εξοικειώνονται με τη χρήση νέων λογισμικών, όπως οι εννοιολογικοί χάρτες, και νέων ψηφιακών γραμματισμών, όπως τα ιστολόγια.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου:

-Ενότητα 2^η: [Θυσία για την πατρίδα](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-Λυσίας, [«Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς» 79 - 81](#). Στο *Lysias*. 1930. Ed. W. R.

M. Lamb. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press -

London: William Heinemann Ltd:

1. Μετάφραση - σχόλια Σ. Τζουμελέας, Στο *Λυσίας. Λόγοι Ι–ΙΙ*. χ.χ. [1939]. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος και

2. Μετάφραση, περίληψη, σχόλια, ερμηνεία Γ. Α. Ράπτης, Στο *Λυσίας ΙΙΙ, Οι πανηγυρικοί του λόγου*. 2004. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

-Οδηγός Βιβλιογραφίας Νεοελληνικών Μεταφράσεων της Αρχαιοελληνικής Γραμματείας: [Επιτάφιοι Λόγοι](#). [5/10/2012]

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

Έχει προηγηθεί η ανάγνωση του εισαγωγικού σημειώματος και η ενημέρωση των μαθητών σχετικά με το επικοινωνιακό (επιτάφιος λόγος) και το ιστορικό (Κορινθιακός πόλεμος) πλαίσιο του κειμένου. Επίσης, έχει γίνει μια πρώτη επεξεργασία του κειμένου με σκοπό την ανάδειξη των βασικών νοηματικών σχέσεων που συνδέουν τα διάφορα κώλα (διαγραμματική δομή και συντακτική ανάλυση των πιο δύσκολων σημείων, στον πίνακα) στη σχολική αίθουσα.

Α' Φάση

3 διδακτικές ώρες

Επειδή ο προγραμματιστής δεν κατάφερε να μας εξασφαλίσει ούτε μία φορά ένα συνεχόμενο δίωρο, εξαιτίας δε του προσωρινού προγράμματος αντί τριών διδακτικών ωρών ανά εβδομάδα με το συγκεκριμένο τμήμα είχα μόνο δύο, και σε συνδυασμό με τα αρκετά τεχνικά προβλήματα που αντιμετωπίσαμε, η εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου αποδείχθηκε πολύ κουραστική για τους μαθητές.

Οι μαθητές, αφού χωρίστηκαν σε έξι ομάδες, ανάλογα με την προτίμησή τους, αναζήτησαν στους υπολογιστές τους το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#) που τους κατήθυνε σε συγκεκριμένες δραστηριότητες ανά ομάδα. Αντιμετωπίσαμε πολλά τεχνικά προβλήματα: τρεις σταθμοί εργασίας ήταν εκτός λειτουργίας, ένας δεν είχε πρόσβαση στο διαδίκτυο και ενός ακόμη η λειτουργία αποκαταστάθηκε λίγο πριν εκπνεύσει η διδακτική ώρα. Αναγκάστηκα να εκτυπώσω τα Φύλλα Εργασίας για τις ομάδες που αντιμετώπιζαν προβλήματα, όμως και χρόνος χάθηκε και οι μαθητές απογοητεύτηκαν.

Εφόσον στο αρχικό σενάριο οι εργασίες του 1^{ου} Φύλλου Εργασίας είναι για τέσσερις ομάδες, δύο περίοδοι του κειμένου θα ήταν αντικείμενο μελέτης και εκπόνησης των δραστηριοτήτων από δύο διαφορετικές ομάδες μαθητών, γεγονός που θα βοηθούσε στη συγκριτική αποτίμηση της εργασίας τους.

Οι μαθητές καλούνται να συντάξουν μία σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά απαντώντας σε μία ερώτηση σχετική με το νόημα της περιόδου που έχουν αναλύσει. Σκοπός είναι να περάσουν από το μέρος (κατά κώλα ανάλυση) στο όλον (νόημα περιόδου). Λόγω έλλειψης χρόνου όμως (1^η διδακτική ώρα) αποφασίσαμε η συγκεκριμένη δραστηριότητα να απαντηθεί προφορικά.

Στη συνέχεια, την επόμενη διδακτική ώρα, και με αρκετά πάλι τεχνικά προβλήματα, οι μαθητές διάβασαν δύο μεταφραστικές εκδοχές, τις οποίες βρήκαν στα [Σώματα κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Για την ομάδα που δεν είχε πρόσβαση στο διαδίκτυο είχα φροντίσει να έχω αποθηκεύσει τις μεταφραστικές εκδοχές σε μεταφερόμενη κάρτα μνήμης (stick). Εκπληξη μου προκάλεσαν μία ομάδα που ανέφερε ότι δυσκολεύτηκε να εντοπίσει στις μεταφραστικές εκδοχές την περίοδο του κειμένου με την οποία έπρεπε να ασχοληθεί, αλλά και μία άλλη ομάδα η οποία δεν μπορούσε να εντοπίσει τη δεύτερη μεταφραστική εκδοχή.

Συνδυάζοντας στοιχεία από τις διαφορετικές μεταφραστικές εκδοχές και τα [γλωσσικά σχόλια](#) του βιβλίου τους, κλήθηκαν να συντάξουν οι ίδιοι τη δική τους μεταφραστική εκδοχή, η κάθε ομάδα για την περίοδο του κειμένου που είχε αναλάβει, τεκμηριώνοντας τις επιλογές τους με βάση το είδος του λόγου (επιτάφιος), αλλά και τη συντακτική ανάλυση κατά κώλα που είχε προηγηθεί. Επειδή συνειδητοποίησαν ότι δεν προλαβαίνουν σε μία διδακτική ώρα να γράψουν τη μετάφρασή τους, εκτίμησαν ότι θα κερδίσουν χρόνο, αν αντί να πληκτρολογήσουν τη μετάφραση, απλώς τη γράψουν σε ένα φύλλο χαρτί.

Ακολούθησε η παρουσίαση της εργασίας τους, σε επόμενη διδακτική ώρα, στην ολομέλεια της τάξης. Η συζήτηση και με την καθοδήγηση της διδάσκουσας, εστιάστηκε στις εκάστοτε επιλογές (τους π.χ. γιατί επέλεξαν «ώστε» ή «επομένως»

για την απόδοση του «ώστε» στην 1^η περίοδο του κειμένου), ώστε από το ειδικό να αναχθούν στο γενικό, από την παρατήρηση να συναχθεί ο κανόνας. Οι μαθητές δεν είχαν προβληματιστεί ιδιαίτερα. Όπως μου ανέφεραν, θεώρησαν ότι, για να τις προτείνω εγώ, πρόκειται για εξαιρετικές μεταφράσεις και, όπως φάνηκε, αντέγραφαν αυτούσια μέρη, χωρίς κάποιες φορές να συνειδητοποιούν ότι π.χ. μια λέξη μένει αμετάφραστη ή ότι το ύφος της χ μεταφραστικής εκδοχής δεν συνάδει με το δικό τους. Όλα αυτά αναδείχθηκαν κατά την παρουσίαση από τις ομάδες των μεταφράσεών τους και, ύστερα από κάποια αρχικά δικά μου ερωτήματα, άρχισαν να "μπαίνουν" στο νόημα της όλης διαδικασίας. Η μία διδακτική ώρα, όμως, που είχαμε στη διάθεσή σας δεν μας επέτρεψε να δούμε σχολαστικά όλες τις περιόδους του κειμένου. Η αξιολόγηση επικεντρώθηκε στα παραχθέντα κείμενα (μεταφραστικές απόπειρες χωρίου), στην παρουσίασή τους, αλλά και στη συμμετοχή των ομάδων στην προφορική διαδικασία της συζήτησης επί των διαφόρων μεταφραστικών εκδοχών.

Β' Φάση

3 διδακτικές ώρες

Οι μαθητές εργάστηκαν και πάλι σε έξι ομάδες, όμως η σύνθεση των ομάδων ήταν διαφορετική. Οι νέες ομάδες συστήθηκαν με ένα μέλος από καθεμία από τις προηγούμενες. Σκοπός των ομάδων αυτών είναι στο [νέο Φύλλο Εργασίας](#) που έχουν μπροστά τους να «κολλήσουν» τα κομμάτια που ετοίμασε ο καθένας από τη δουλειά που έκανε στην προηγούμενή του ομάδα και να συντάξουν τη μετάφραση όλου πια του κειμένου σε λόγο νεοελληνικό που να τους ικανοποιεί όλους. Πάλι μπορούν να βοηθηθούν από τις παράλληλες μεταφράσεις των Σωμάτων κειμένων και τα γλωσσικά σχόλια του σχολικού εγχειριδίου. Επειδή είχαν συνειδητοποιήσει ότι έπρεπε να συνεργαστούν και να αξιοποιήσουν το χρόνο τους, φάνηκε να δουλεύουν πιο οργανωμένα, είχαν, όμως, αγχωθεί γιατί στην ουσία έπρεπε να θεραπεύσουν και τα προβλήματα που η μετάφραση της κάθε περιόδου αντιμετώπιζε, όπως είχε φανεί από την προηγούμενη φάση. Στην ουσία έπρεπε να ασχοληθούν και να ελέγξουν τη

μετάφραση όλων των περιόδων. Η μία διδακτική ώρα αλλά και τα τεχνικά προβλήματα τους οδήγησαν στο να επιλέξουν και πάλι να γράψουν τη μετάφραση σε ένα φύλλο χαρτί και όχι να την πληκτρολογήσουν. Μάλιστα πρότειναν οι ίδιοι να καθαρογράψουν στο σπίτι τη μετάφραση, προκειμένου να την παρουσιάσουν στην ολομέλεια., γιατί έκριναν ότι ήταν προχειρογραμμένη και δυσανάγνωστη. Δύο μόνο ομάδες πρότειναν να πληκτρολογήσουν στο σπίτι τη μετάφραση και να μου την αποστείλουν ηλεκτρονικά.

Η αξιολόγηση τόσο από τους μαθητές όσο και από εμένα εστίασε στα παραχθέντα κείμενα, και στη συμμετοχή των μελών των ομάδων στη συζήτηση που ακολούθησε. Αποδείχτηκε ότι η μετάφραση του κειμένου με την αξιοποίηση των μεταφραστικών εκδοχών που τους δόθηκαν δεν ήταν και τόσο απλή υπόθεση, γεγονός που αναδείχθηκε, όταν εξετάσαμε τη μετάφραση λέξη λέξη, Τότε άρχισαν να κατανοούν πώς έπρεπε να λειτουργήσουν και χρειάστηκε να αφιερώσουμε δύο διδακτικές ώρες για το όλο εγχείρημα, το οποίο τους είχε κουράσει, ενώ εκτίμησαν ότι η δραστηριότητα ήταν δύσκολη. Διακριτικά ανέδειξα και το γεγονός ότι προτίμησαν τη χειρόγραφη απόδοση της μετάφρασης, επιλογή η οποία εν πολλοίς προτιμήθηκε και λόγω των τεχνικών προβλημάτων που αντιμετωπίσαμε Παραδέχτηκαν, όμως, ότι ενώ «γενικά ασχολούμαστε με την τεχνολογία.....δεν είμαστε εξασκημένοι στην πληκτρολόγηση, είναι χρονοβόρα, τι νόημα έχει...συνήθως κάνουμε copy paste....», κάτι που φάνηκε και από την απροθυμία τους – πλην δύο ομάδων – να «ασκηθούν» με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα στο σπίτι. Τους ανέφερα, όμως, ότι για την υλοποίηση της επόμενης δραστηριότητας δεν θα δεχτώ τίποτε σε χειρόγραφη μορφή και ότι θα φροντίσω να αντιμετωπίσουν όσο το δυνατόν λιγότερα τεχνικά προβλήματα.

Η φάση αυτή διήρκεσε δύο διδακτικές περιόδους (μία για τη μετάφραση και δύο για την παρουσίαση των εργασιών στην ολομέλεια και τη συζήτηση)

Γ φάση

4 διδακτικές ώρες

Οι μαθητές κλήθηκαν να εκφράσουν την ταυτότητά τους απαντώντας ελεύθερα σε μια ερώτηση που αναδείκνυε κάποια από τις βασικές ιδέες του κειμένου, η οποία βρισκόταν σε [νέο Φύλλο Εργασίας](#). Οι μαθητές επέλεξαν το θέμα που θα ήθελαν να επεξεργαστούν με τη διακριτική παρέμβαση της διδάσκουσας, ώστε να καλυφθούν και τα τέσσερα θέματα. Στους μαθητές τονίστηκε ότι ζητούμενο είναι να εκφράσουν ελεύθερα την άποψή τους για αυτό που θεωρούν ότι συμβαίνει σήμερα, στο παρόν τους, αλλά και για ό,τι έχουν ακούσει/ διαβάσει μέχρι τώρα κι ότι το κείμενό τους μπορεί να είναι πολυτροπικό

Και, ενώ νόμιζα ότι θα αφεθούν ελεύθεροι να αποτυπώσουν τον προβληματισμό τους (είχε προηγηθεί η κατάληψη και η αποχή, άρα θεωρούσα ότι είχαν πράγματα να αξιοποιήσουν), δέχτηκα παρατηρήσεις του τύπου: «Δηλαδή, κυρία, τι πρέπει να γράψουμε;...», «για δείτε είναι σωστά αυτά που γράφουμε;...». Μία ομάδα, μάλιστα, έκανε αναζήτηση στο διαδίκτυο για το θέμα "ήρωας σήμερα είναι..." «για να "βρούμε καμιά ιδέα, κυρία...».

Όταν πια καταλάβαμε όλοι τι μας καλούσε η δραστηριότητα να κάνουμε, ότι πρόκειται για καθαρά δική τους δημιουργία, πρέπει να έχει τη δική τους σφραγίδα, άρχισαν να δουλεύουν φανερά προβληματισμένοι.

Σύντομα ανακάλυψα ότι υπήρχαν ομάδες που αφιέρωναν απελπιστικά πολύ χρόνο προσπαθώντας να γράψουν τον πρόλογο της εργασίας τους (αστειεύτηκα, λέγοντας ότι, αν ήταν στη θέση του Λυσία, ως λογογράφοι, μάλλον θα ...φυτοζωούσαν) για αυτό προσπάθησα να τους δείξω ότι δεν αξιοποιούν τις δυνατότητες του *Επεξεργαστή Κειμένου*. Τους προέτρεψα να καταγράψουν τις απόψεις των μελών της ομάδας, όπως τις διατυπώνουν, να συγκεντρώσουν το υλικό τους και, στη συνέχεια, να προβούν σε διορθώσεις, τροποποιήσεις.... Το ...κερασάκι στην τούρτα: μία ομάδα σημείωνε τις παρατηρήσεις της σε φύλλο χαρτιού, για να τις «αντιγράψει», όπως μου είπε, στη συνέχεια στο Word!!!. Ήταν δε πρόθυμες να συνεχίσουν την εργασία τους στο σπίτι!

Αφού επιλύσαμε και το συγκεκριμένο θέμα, και ενώ εξέπνεε ο χρόνος και της δεύτερης διδακτικής ώρας, βιάζονταν να γράψουν δυο τρία πράγματα, για να τελειώσουν. Όσο για το εικονιστικό υλικό..., εκτός από την ομάδα που δεν είχε πρόσβαση στο διαδίκτυο και θα ολοκλήρωνε την εργασία στο σπίτι, οι υπόλοιπες έτρεχαν να προλάβουν την αναζήτηση εντός της διδακτικής ώρας.

Κατόπιν, ακολούθησε η παρουσίαση των πολυτροπικών κειμένων, τα οποία αποτέλεσαν και αντικείμενο αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης των μαθητών με κριτήριο την προσέγγιση του θέματος και τον ρόλο του εικονιστικού υλικού που επέλεξαν. Οι μαθητές, ενώ είχαν ασχοληθεί με πολυτροπικά κείμενα στο πλαίσιο της 1^{ης} Ενότητας του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας, συνειδητοποίησαν ότι αξιοποίησαν ελάχιστα έως καθόλου τις γνώσεις τους για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Προβληματιστήκαμε αρκετά, κυρίως, με το πώς θα μπορούσαν οι συγκεκριμένες εργασίες να βελτιωθούν. Αναφερθήκαμε και σε προβλήματα συνεργασίας που κάποιες ομάδες αντιμετώπισαν και στις επιπτώσεις που αυτά είχαν στη δουλειά τους. Παραδέχτηκαν ότι δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτό τον τρόπο δουλειάς και γενικά έδειχναν αμήχανοι. Ενδεικτικό του κλίματος είναι και το γεγονός ότι οι μαθητές δεν ήθελαν να παρουσιάσουν τις εργασίες τους όρθιοι ενώπιον των συμμαθητών, αλλά προτίμησαν να τις παρουσιάσουν και να τις σχολιάσουν καθισμένοι στις συνηθισμένες τους θέσεις. Νομίζω ότι αυτό κατέδειξε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ότι άλλο είναι να διατυμπανίζω ότι με την τεχνολογία έχω άριστες σχέσεις και άλλο ότι αξιοποιώ την τεχνολογία για τη δημιουργία και την παρουσίαση μιας εργασίας.

Αυτή η φάση είχε διάρκεια τεσσάρων διδακτικών περιόδων (δύο για τη δημιουργία και δύο για την παρουσίαση).

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας Α΄Φάσης (τροποποιημένο)

ΟΜΑΔΑ 1η: «Ώστε...κάλλιστον».

- Να απαντήσετε, συντάσσοντας μια σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά, στην παρακάτω ερώτηση «Ποιους θεωρεί ευτυχισμένους ο ρήτορας;».
- Να διαβάσετε τις δύο μεταφραστικές εκδοχές της περιόδου.
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν συμφωνείτε με ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κ.λπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.

ΟΜΑΔΑ 2η: «Και γάρ τοι...ἀρετήν».

- Να απαντήσετε, συντάσσοντας μια σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά, στην παρακάτω ερώτηση «Ποιο είναι το αποτέλεσμα της γενναιότητας αυτών που έχασαν τη ζωή τους στο πόλεμο;».
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου .
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν συμφωνείτε με ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κ.λπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.

ΟΜΑΔΑ 3η: «Και γάρ τοι...τιμᾶσθαι».

- Να απαντήσετε, συντάσσοντας μια σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά, στην παρακάτω ερώτηση «Ποιες τιμές αποδίδουν σε αυτούς που έχασαν τη ζωή τους στον πόλεμο οι συμπολίτες τους;».
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου.
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν συμφωνείτε με ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κ.λπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.

ΟΜΑΔΑ 4η: «Εγώ...κατέλιπον».

- Να απαντήσετε, συντάσσοντας μια σύντομη παράγραφο στα νέα ελληνικά, στην παρακάτω ερώτηση «Ποια είναι η προσωπική γνώμη του ρήτορα για τους νεκρούς;».
- Να διαβάσετε τις [δύο μεταφραστικές εκδοχές](#) της περιόδου .
- Να συζητήσετε με ποια συμφωνείτε περισσότερο και γιατί, αν συμφωνείτε με ολόκληρη ή κάποιο μέρος της, και κατόπιν να συντάξετε τη δική σας μεταφραστική εκδοχή λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες που έχετε μέχρι τώρα συλλέξει.
- Να αποθηκεύσετε τη μετάφρασή σας και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια εξηγώντας τις επιλογές σας (ποια σημεία σας δυσκόλεψαν και γιατί, πού διαφωνήσατε και γιατί, πώς ξεπεράσατε τη δυσκολία, με ποιο κριτήριο κάνατε τις επιλογές σας κ.λπ.).
- Να εκτυπώσετε τη μετάφρασή σας.

Φύλλο εργασίας Β' Φάσης κοινό (τροποποιημένο)

- Δημιουργείτε ένα νέο αρχείο το οποίο αποθηκεύετε στο φάκελο «Θυσία για την πατρίδα».
- Να διαβάσετε τα «κομμάτια» της μετάφρασης που το κάθε μέλος έχει μαζί του από τη δουλειά που έκανε στην προηγούμενη ομάδα του και να συνθέσετε τη μετάφραση όλου του κειμένου πια σε λόγο νέο ελληνικό που να ικανοποιεί όλα τα μέλη της ομάδας. Να προσέξετε ιδιαίτερα την έκφρασή σας και να λάβετε υπόψη σας την επικοινωνιακή περίσταση (επιτάφιος λόγος). Να αποθηκεύσετε την τελική μεταφραστική σας εκδοχή, ώστε να παρουσιαστεί στην ολομέλεια.

Φύλλο εργασίας Γ΄ Φάσης (τροποποιημένο)

- Να φτιάξετε ένα πολυτροπικό κείμενο επιλέγοντας ένα από τα παρακάτω θέματα:
 - A.«Θυσία σήμερα είναι...»
 - B.«Ηρωας σήμερα είναι...»
 - Γ.«Σήμερα αποδίδουμε τιμές με...»
 - Δ. «Θέλουμε να μας θυμούνται οι μεταγενέστεροι για...»
- Να αποθηκεύσετε το αρχείο που δημιουργήσατε.

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Οι μαθητές μπορούν να ερευνήσουν σε άλλη εκδοχή του σεναρίου τους [επιτάφιους λόγους του Δημοσθένη και του Θουκυδίδη](#), που μπορούν να βρουν στην Πύλη και να βγάλουν συμπεράσματα για τα χαρακτηριστικά του επιτάφιου λόγου. Μπορούν επίσης στη Γ΄ Φάση να δεχθούν πιο συγκεκριμένη καθοδήγηση από τον διδάσκοντα και να προβούν σε σύγκριση των εννοιών (θυσία-ήρωας-τιμή-υστεροφημία), όπως αυτές εμφανίζονται στο κείμενο και σε άλλα διδακτικά αντικείμενα π.χ. θυσία Ισαάκ (Θρησκευτικά), ήρωας Αχιλλέας/ Οδυσσέας/ Κολοκοτρώνης/ Κύπρος («Ιλιάδα», Ιστορία), «τιμή» και πολυσημία της λέξης (Νέα Ελληνικά) κ.λπ. Το σενάριο σε αυτή την εκδοχή θα επεκταθεί αρκετά και μπορεί να αποτελέσει Σχέδιο Εργασίας (Project). Παρόμοια, θα μπορούσε το υλικό που θα παραχθεί να παρουσιαστεί σε εκδήλωση του σχολείου και, αν και άλλα τμήματα προβούν σε εφαρμογή του, θα μπορούσε να γίνει και κάποιου είδους λεκτική αντιπαράθεση (debate) για τις έννοιες όπως «θυσία», «ήρωας» κ.λπ., εφόσον υπάρξουν αντικρουόμενες απόψεις. Ο διδάσκων, τέλος, μπορεί να εστιάσει στις αντιθέσεις του κειμένου και στη χρήση του υπερθετικού βαθμού για να συνδέσει το νόημα και το κειμενικό είδος με τη γραμματική της ενότητας (ακολουθεί η διδασκαλία των παραθετικών).

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στην εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου παρουσιάστηκαν αρκετές δυσκολίες. Κατ' αρχάς, ο προγραμματιστής δεν κατάφερε να μας εξασφαλίσει ούτε ένα συνεχόμενο δώρο, το δε ωρολόγιο πρόγραμμα, ως προσωρινό, δινόταν κάθε μέρα για την επόμενη, γεγονός που δυσκόλευε τη συνεννόηση με τους συναδέλφους για την εξεύρεση του πολυπόθητου συνεχόμενου δώρου. Εκτιμώ ότι η αδυναμία αυτή ταλαιπώρησε και κούρασε τους μαθητές, αλλά και εμένα.

Τα αρκετά τεχνικά προβλήματα είναι παράγοντας που δυσχεραίνει αφάνταστα τη λειτουργία των ομάδων που τα αντιμετωπίζουν, αλλά και προκαλεί αναστάτωση η οποία μπορεί να επηρεάσει και τις άλλες ομάδες.

Οι μαθητές αποδεικνύεται ότι δεν είναι εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ, τουλάχιστον στο βαθμό που οι ίδιοι θέλουν να πιστεύουν. Τελικά, νομίζω ότι δύσκολα μετακινούνται από τα καθιερωμένα και ναι μεν φαίνεται να ζητούν ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία, όταν πρόκειται, όμως, να τις αξιοποιήσουν οι ίδιοι, η λέξη αξιοποίηση αναδεικνύεται το μεγάλο ζητούμενο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bernstein, B. 1996. *Pedagogy, symbolic control and identity. Theory, research, critique*. London, Taylor and Francis.

Cope, B. & M. Kalantzis (eds).2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge.

Δανασσής – Αφεντάκης, ΑΝΤ. Κ. 1992. *Θεματική της Παιδαγωγικής Επιστήμης Τόμος Α Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*. Αθήνα: Δανασσής – Αφεντάκης Αντώνιος.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας*, Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός Υπολογιστής* 2, 111-124.

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. Λονδίνο: Arnold.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.